

FEBRUAR 2022

ANBEFALINGER TIL HANDLINGSPLAN MOD RACISME

INDLEDNING OG BAGGRUND

Et flertal i Folketinget vil indføre en national handlingsplan mod racisme. Det fremgår af en pressemeddelelse fra Justitsministeriet, at handlingsplanen skal bekæmpe racisme bredt i samfundet, og dens initiativer skal favne fra arbejdsmarked og undervisning til kulturliv og hadforbrydelser samt inddrage kortlægning af racismens omfang og karakter.

Institut for Menneskerettigheder er nationalt ligebehandlingsorgan i forhold til etnisk oprindelse. Det forpligter instituttet til at fremme, evaluere og overvåge ligebehandling for etniske minoriteter i Danmark og bekæmpe diskrimination på baggrund af race og etnicitet

Institut for Menneskerettigheder har gennem sit arbejde som ligebehandlingsorgan udarbejdet en lang række undersøgelser af racisme og diskrimination på tværs af samfundsområder. På baggrund af vores undersøgelser og arbejde med diskrimination og racisme vil vi fremkomme med en række konkrete anbefalinger til en handlingsplan mod racisme.

Det er instituttets opfattelse, at handlingsplanen – i lighed med den netop vedtagne handlingsplan mod antisemitisme – skal indeholde en bred definition af racisme, som ikke er afgrænset til den strafferetlige afgrænsning heraf i bl.a. straffelovens § 266b og straffelovens § 81, nr. 6.

I notatet gennemgås først vores anbefalinger til kortlægning og monitorering. Herefter gennemgås anbefalinger fordelt på områderne generelt, børn og unge, arbejdsmarked, natteliv og hadforbrydelser.

KORTLÆGNING OG MONITORERING

Det er en vigtig forudsætning for indsatsen mod racisme, at der løbende holdes øje med udviklingen af problemet og indsamles ny viden. Der mangler hertil et samlet redskab, der på centrale parametre kan give overblik over både udviklingen og omfanget af racisme i Danmark. Et sådant redskab vil kunne informere politikere, medier, uddannelsesinstitutioner og borgere i almindelighed om den eksisterende racismes karakter og udbredelse – og skabe et vidensbaseret afsæt for initiativer og indsatser, som mindsker racismen i Danmark.

Samfundet har mange etniske minoriteter, herunder grønlandere i Danmark. Tidligere undersøgelser fra Institut for Menneskerettigheder og SFI viser bl.a., at 44 pct. af grønlandere i Danmark oplever danskerne som fordomsfulde overfor dem som minoritet. Der er dog fortsat begrænset viden om omfanget af racisme rettet mod grønlandere.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at der udvikles et 'racismebarometer', som hvert andet år benyttes til at gøre status på racismen i Danmark. Gennem en række udvalgte indikatorer skal barometeret måle udviklingen og omfanget af racisme og give offentligheden indblik i, hvor der er hhv. behov for forbedringer og stigende problemer med racisme.
- at forskningen i racisme styrkes, herunder med viden om racismens karakter, årsager og konsekvenser, og evidens for virkningsfulde tiltag til bekæmpelse af racisme inden for centrale samfundsområder - herunder arbejdsmarked, uddannelse, retsvæsen og kulturliv.
- tilvejebringelse af mere viden om hadforbrydelser dels gennem systematisk indsamling af data fra politi, anklagemyndighed og domstole, dels gennem ny forskning.
- at der sker en særskilt kortlægning af omfanget af hadforbrydelser og racisme rettet mod grønlandere i Danmark

GENERELT

Dansk ret indeholder i dag ikke et generelt forbud mod diskrimination på baggrund af etnicitet, race og national oprindelse, men er begrænset til specifikke dele af samfundet. Dette står dermed i modsætning til lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap, der gælder al offentlig og privat virksomhed.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at anvendelsesområdet i § 2 i lov om etnisk ligebehandling udvides til at gælde for al offentlig og privat virksomhed på alle områder i samfundet.

BØRN OG UNGE

Det er afgørende at sikre et åbent og inkluderende samfund med plads til alle, hvor børn og unge ikke skal frygte for verbale eller fysiske overfald på grund af deres hudfarve, religion eller lignende. Derfor skal racisme, hadforbrydelser og hadefulde tale online og offline både forebygges og bekæmpes.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at kommunerne igangsætter indsatser til tidlig forebyggelse af racistiske holdninger i grundskoler, ungdomsskoler og ungdomsuddannelser f.eks. gennem oplysning, oplæg og dialogspil.
- at undervisning i racisme og dets historiske rødder og nutidige former skal skrives ind i Fælles Mål for folkeskolen.
- at Undervisningsministeriet sætter fokus på digital dannelse for forskellige aldersgrupper på grundskoler, ungdomsskoler og ungdomsuddannelser, som f.eks. kan omfatte kampagner om digital adfærd og rettigheder, undervisning i grundskoler samt offentlig debat generelt.
- at læreruddannelsen indeholder undervisning i menneskerettigheder og diskrimination.

ARBEJDSMARKED

Flere undersøgelser viser, at mange lønmodtagere på deres arbejdsplads oplever at blive udsat for mobning og diskrimination på grund af deres etnicitet. I en nyere undersøgelse af omfanget af krænkende handlinger og konflikter på det danske arbejdsmarked udarbejdet af VIVE oplyser 20 pct. af de lønmodtagere, der er blevet udsat for diskrimination, således, at deres etnicitet er årsag til diskriminationen. Undersøgelser viser ligeledes, at personer med etnisk minoritetsbaggrund skal sende flere ansøgninger end personer med etnisk dansk baggrund for at blive indkaldt til samtale.

Også lærlinge udsættes for diskrimination på arbejdsmarkedet. En undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder fra 2016 viser, at 29 pct. af praktikkonsulenter ofte eller af og til bliver mødt med ønsker eller krav til elevens etnicitet.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at Arbejdstilsynet oprustes til at identificere og vejlede om diskrimination over for etniske minoriteter på arbejdspladser. Det skal sikre, at der reageres hurtigt, når der er tegn på racisme, chikane og diskrimination på arbejdspladser.
- at staten iværksætter forsøg med at modtage ansøgninger, hvor navn, alder og foto ikke fremgår. Formålet er at undgå usaglig forskelsbehandling grundet køn, alder eller etnisk oprindelse.
- at Undervisningsministeriet pålægger erhvervsskolerne at oprette en rådgivning, som giver ret til social, personlig, psykologisk og juridisk rådgivning til elever, der har været udsat for diskrimination på deres læreplads.
- Undervisningsministeriet ændrer bekendtgørelse om de faglige udvalg, så virksomheder kan miste retten til at være praktiksteder, hvis de er dømt for diskrimination.

DISKRIMINATION I NATTELIVET

Mange minoritetsetniske unge – særligt mænd - udsættes for diskrimination i nattelivet. Dette er bl.a. belyst gennem en lang række sager, som Ligebehandlingsnævnet har behandlet de senere år. Udlændinge- og Integrationsministeriets medborgerskabsundersøgelse viste lige så i 2015, at over hvert femte (22 pct.) minoritetsetnisk ung har oplevet diskrimination i nattelivet.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at restaurationsloven ændres, så en alkoholbevilling kan tilbagekaldes for en periode, hvis bevillingshaveren eller dennes ansatte dømmes for diskrimination.
- at restaurationsloven ændres, så en bevillingsmyndighed kan lægge vægt på om ansøgeren inden for en kortere årrække er dømt for diskrimination.

HADFORBRYDELSER

Hadforbrydelser er den alvorligste form for diskrimination og rammer blandt andet etniske og religiøse minoriteter. Mange oplever at blive udsat for en hadforbrydelse, men de meget få offentliggjorte domme tyder på, at selve hadmotivet kun sjældent anerkendes af retssystemet. Det er vigtigt, at ofre for hadforbrydelser oplever, at retssystemet anerkender forbrydelsen.

Ifølge Justitsministeriets seneste offerundersøgelse oplever omkring 5.000 personer mellem 16 og 74 år hvert år racistisk motiveret vold. Rigspolitiet registrer hvert år kun omkring 600 sager om hadforbrydelser, hvoraf størstedelen handler om racistisk og religiøst motiveret hadtale, vold, trusler og hærværk. Ud af de omkring 600 hadforbrydelsessager er der relativt få, der fører til sigtelser. Der findes ingen opgørelser over antallet af tiltaler og domme, men der er meget få offentliggjorte domme, hvor der dømmes for hadforbrydelser.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler:

- at politi, anklagemyndighed og domstole sikrer, at der dømmes for hadforbrydelser, når forbrydelsen helt såvel som delvist har baggrund i de beskyttede grunde i straffelovens § 81, nr. 6.

- at der etableres en permanent indberetningsordning hos anklagemyndigheden for alle hadforbrydelsessager.
- at politiet bliver bedre rustet til at håndtere sager om hadforbrydelser, herunder håndtering af offeret og registrerer sagerne som hadforbrydelser.
- at Justitsministeriet fremmer anmeldelse af hadforbrydelser bl.a. gennem en landsdækkende oplysningsindsats rettet mod civilsamfundet med henblik på at øge viden om hadforbrydelser samt ofrenes rettigheder og klagemuligheder.
- at Justitsministeriet pålægger PET eller Rigspolitiet at tilbyde religiøse menigheder, kulturforeninger og øvrigt udsatte foreninger rådgivning om sikkerhed og andre tryghedsskabende initiativer.
- at Justitsministeriet pålægger Rigspolitiet, at der i hver politikreds udpeges en lokal kontaktperson, som religiøse menigheder, kulturforeninger og øvrigt udsatte foreninger kan kontakte vedrørende trusler eller frygt for hadforbrydelser.